

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Харківської державної
академії дизайну і мистецтв

проф. Олександр СОБОЛЄВ

_____ 2024 р.

ВИСНОВОК

ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Деригуз Наталії Володимирівни за темою: «Левкас в образотворчому мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ століття: традиції, синтез, рефлексії воєнного стану», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація (галузь знань 02 – Культура і мистецтво)

Початковою темою дисертаційного дослідження є: «Левкас в образотворчому мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ століття: традиції, синтез, проблеми реставрації», але згодом тема була скоригована на: «Левкас в образотворчому мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ століття: традиції, синтез, рефлексії воєнного стану». Дисертація виконана на кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Тема дисертації була затверджена вченою радою ХДАДМ (протокол № 25 від 30.12. 2022 року).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Деригуз Н.В. вченою радою ХДАДМ було визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на фаховому семінарі ХДАДМ та призначено двох рецензентів: Соколюк Людмилу Данилівну (доктора мистецтвознавства, професора) та Котляра Євгена Олександровича (кандидата мистецтвознавства, професора).

За результатами аналізу змісту дисертаційного дослідження Деригуз Н.В., поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, а також враховуючи підсумки публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації, яку проведено на кафедрі реставрації та експертизи творів мистецтв 23 травня 2024 р., визначено наступне:

1. Актуальність теми дисертації полягає в дослідженні важливих питань мистецтвознавчої галузі, а саме теоретичному обґрунтуванню такої сфери як український живопис на левкасі на рубежі кінця ХХ – початку ХХІ століть. Велика увага приділена систематизації та аналізу як традиційних форм виготовлення, використання та формоутворення так і сучасних тенденцій, які виокремлюються своїми реформаторсько-експериментальними підходами та прийомами, що є прикладом як індивідуалістичного переосмислення традицій, так і спробою створення нового, повноцінного та аутентичного напрямку в українському мистецтві. Особливої уваги та актуальності заслуговує питання «синтезу мистецтв» крізь призму сучасного українського живопису на левкасі, так як процес синтезу дозволяє виявити інноваційні властивості та можливості левкасу як матеріалу та левкасу як творчого принципу. Дослідження художніх рефлексій воєнного стану в контексті сучасного українського живопису на левкасі також є актуальним питанням, так як вони є важливими як в контексті розуміння взаємозв'язку мистецтва та соціокультурних коливань так і в контексті візуалізацій самотньої громадянської позиції чи світобачення митців країни крізь призму живопису на левкасі. В результаті цієї дисертації внесено вагомий внесок у розуміння розвитку та значення українського живопису на левкасі в сучасному мистецькому контексті.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами університету та кафедри.

Робота виконана згідно науковій темі кафедри теорії та історії мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв «Сучасні проблеми

українського мистецтвознавства в контексті європейських студій», державний реєстраційний номер 0117U001521.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Усі теоретичні та практичні результати, що виносяться на захист, отримані автором самостійно. Тема дослідження представлена в трьох публікаціях в фахових виданнях України.

4. Новизна основних результатів дисертаційного дослідження полягає в теоретичному узагальненні, типологізації та виявленні інноваційних формотворчих та техніко-технологічних тенденцій такого явища як «сучасний український живопис на левкасі», серед яких:

- виявлено новий підхід в трактуванні поняття «левкас», а саме позиціонування левкасу не як певної матеріалознавчої суміші, а як художнього принципу з розширеним діапазоном властивостей техніко-технологічного та репрезентативного плану, що є вагомим здобутком в контексті побудови загальної картини досліджуваної теми та подальших критично-мистецтвознавчих оцінок.

- узагальнені та проаналізовані такі позиції, як: 1) здобутки західноукраїнської мистецької школи в контексті становлення напрямку «нової ікони» чи сучасної релігійної картини на левкасі; 2) провідні інституції та мистецькі проекти, що популяризують ідею синтезу сучасного живопису на левкасі з іншими художніми напрямками, видами мистецтва, техніко-технологічними та концептуальними прийомами та стратегіями та предметами воєнної інфраструктури.

- вперше проаналізовані та типологізовані такі категорії як:

- 1) феномен анти-портрету в контексті сучасного релігійного живопису на левкасі в Україні, та встановлені основні художні стратегії цього принципу, а саме: гра з абстракцією, експресивність та емоційність, використання символічно-знакової системи, використання незвичних матеріалів та технік, інтроспекція, критичність та іронічність;

- 2) запропонована класифікація творів сучасного живопису на левкасі в контексті «синтезу мистецтв» в трьох основних спрямуваннях: міжвидовий синтез, техніко-технологічний синтез, символічно-знаковий синтез та встановлені варіанти протікання процесу синтезу на основі сучасного українського живопису на левкасі, а саме: супідрядність, склеювання, симбіоз, злиття, ретрансляційне сполучення та розмиття;
- 3) сучасний український живопис на левкасі проаналізований в контексті феномену художньої апропріації та виокремлені наступні типи художніх запозичень: безпосереднє присвоєння, пародія або сатира, семплювання чи колаж та реконструкціалізація;
- 4) проаналізовані особливості інтерактивного художнього мовлення на прикладі українського релігійного живопису на левкасі та виявлені основні художні риси, що сприяють встановленню інтерактивної складової творів;
- 5) твори сучасного українського живопису на левкасі воєнного періоду проаналізовані в контексті наступних типів рефлексій: рефлексія суспільної дійсності, рефлексія історії та традиції, рефлексія внутрішнього світу та рефлексія сприйняття;

5. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Серед важливих висновків, що складають науково-практичну цінність роботи, слід, перш за все, виділити те, що Деригуз Н.В. в своїй роботі продемонструвала велике значення дослідження історичного та техніко-технологічного наукового дискурсу кінця ХХ століття щодо традиційного розуміння терміну “левкас”. Незважаючи на те що цей процес триває й сьогодні за результатами дослідження джерел та літератури автор прийшов до висновку, що загальна картина розвитку та основних етапів означеної теми досі не побудована, а окремі положення вимагають уточнення та систематизації. Важливим висновком Деригуз Н.В є визначення ролі левкасу в образотворчому мистецтві України на межі ХХ і ХХІ століть. Автор дисертації чітко виокремлює та аналізує провідні інноваційні

підходи у живописі на левкасі, що не тільки виявляє нові концептуальні, формотворчі та техніко-технологічні тенденції, а й є теоретичною та візуальною базою для подальших реставраторських, мистецтвознавчих та культурологічних досліджень. Важливою частиною дослідження є й аналіз художніх рефлексій воєнного стану в контексті сучасного українського живопису на левкасі, так як художній образ є важливим джерелом для вивчення не тільки історії воєнних подій, а й таких категорій як: культурна пам'ять, національна ідентичність чи психологічно-емоційна реакція.

6. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Теоретична значимість роботи полягає в узагальненні та розробці нових механізмів оцінки та класифікацій сучасного живопису на левкасі в Україні. Наукова робота відіграватиме важливу роль в навчальній діяльності, зокрема розробці лекційних курсів, наукових робіт чи підручників за такими спрямуваннями як: історія українського мистецтва XX – XXI століть, реставрація та техніка і технологія творів живопису на левкасі. Також основні здобутки дисертації будуть корисними у музейній, експертній, виставкових галузях та індивідуальній художній практиці.

7. Апробація результатів дослідження.

Основні результати дисертації були оприлюднені на двох наукових конференціях, а зокрема: тези III Міжнародної науково-практичної конференції "Гаґенмейстерські читання" Кам'янець-подільського національного університету ім.Івана Огієнка за темою «Інтерактивність як засіб художньої виразності в сучасному релігійному живописі на левкасі в Україні XXI століття» (2023) та тези до Таранушенківських читань у збірнику Всеукраїнської наукової конференції кафедри теорії і історії мистецтв / Харківської державної академії дизайну і мистецтв за

темою «Рефлексії війни крізь призму українського живопису на левкасі ХХІ століття» (2023). Практичною апробацією теми є участь у виставці церковного мистецтва «Подих серця – до Творця» в Харківському художньому музеї (м. Харків, 2021) з іконою «Жінки–мироносиці у Гроба Господня» (2021).

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Результати дисертаційного дослідження опубліковано у 5 наукових працях, зокрема: 3 статей у фахових наукових виданнях України; 2 тез до наукових міжнародних конференцій.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Деригуз Н. Проблема синтезу мистецтв у контексті розвитку сучасного українського живопису на левкасі. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2022. №1. С. 99–106.
2. Деригуз Н. Метод художньої апропріації в контексті живопису на левкасі України кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Збірник Рівенського державного гуманітарного університету*. 2023. №. 46. С. 184–192.
3. Деригуз Н. Принципи «анти-портрету» в контексті релігійного живопису на левкасі в Україні ХХІ століття. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. № 68 С. 68–75.

ПУБЛІКАЦІЇ, ЯКІ ДОДАТКОВО ВІДОБРАЖАЮТЬ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ:

темою «Рефлексії війни крізь призму українського живопису на левкасі ХХІ століття» (2023). Практичною апробацією теми є участь у виставці церковного мистецтва «Подих серця – до Творця» в Харківському художньому музеї (м. Харків, 2021) з іконою «Жінки–мироносиці у Гроба Господня» (2021).

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Результати дисертаційного дослідження опубліковано у 5 наукових працях, зокрема: 3 статей у фахових наукових виданнях України; 2 тез до наукових міжнародних конференцій.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Деригуз Н. Проблема синтезу мистецтв у контексті розвитку сучасного українського живопису на левкасі. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2022. №1. С. 99–106.
2. Деригуз Н. Метод художньої апропріації в контексті живопису на левкасі України кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Збірник Рівенського державного гуманітарного університету*. 2023. №. 46. С. 184–192.
3. Деригуз Н. Принципи «анти-портрету» в контексті релігійного живопису на левкасі в Україні ХХІ століття. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. № 68 С. 68–75.

ПУБЛІКАЦІЇ, ЯКІ ДОДАТКОВО ВІДОБРАЖАЮТЬ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Деригуз Н. Інтерактивність як засіб художньої виразності в сучасному релігійному живописі на левкасі в Україні ХХІ століття. *III Міжнародна науково-практична конференція "Гатенмейстерські читання"*. Кам'янець-подільський національний університет ім.Івана Огієнка. 2023. С. 203.
2. Деригуз Н. Рефлексії війни крізь призму українського живопису на левкасі ХХІ століття. *Таранушенківські читання. Збірник Всеукраїнської наукової конференції кафедри теорії і історії мистецтв / Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків: ХДАДМ, 2023. №1. С. 30/*

РЕЦЕНЗЕНТИ УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Деригуз Н.В. на тему «Левкас в образотворчому мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ століття: традиції, синтез, рефлексії воєнного часу».
2. Вважати, що за актуальністю, проблематикою, змістом, ступенем наукової новизни, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів, обґрунтованістю висновків дослідження дисертація Деригуз Н.В. «Левкас в образотворчому мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ століття: традиції, синтез, рефлексії воєнного часу» повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація (галузь знань 02 – культура і мистецтво), відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261, та пункту 11 Порядку присудження ступеня з присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій та апробацій дослідження, а також за результатами публічної презентації наукових результатів дисертації рекомендувати дисертацію Деригуз Н.В. на тему «Левкас в образотворчому мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ століття: традиції, синтез, рефлексії воєнного часу», за спеціальністю «023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ГОЛОВА

фахового семінару

кандидат мистецтвознавства,
доцент, проректор з науково-
дослідної роботи ХДАДМ

Владислав КУТАТЕЛАДЗЕ